

АПСНЫ

Аресубликатѣ хѣынтьқарратѣ усхѣартѣ «Апснымедиа»

2024 ш. август 22 № 65-66 (21 572)

Хатѣгѣацхарала айбашьцѣа Рымш

Ахтыскѣа ргѣаладыршѣон

Гуцуа Цыкырба

«Апсуаа ирагѣаѣоу, харгыи ихагѣаѣоуп», – ихѣон хѣадгьыл ахьчараан итахаз хатѣгѣацхарала айбашьцѣа Бекалдиев Феликс.

Хѣадгьыл Апсны ашѣартѣ иантагылаз, ақыртѣа уи атоурых ахсаала ианырхырц ианакѣла, апсуа жѣлар азѣыкны ирѣагылеит. Убаскан зыбжыи саркьалцѣас хашьхакѣа ирхьызы, хайбашьцѣа еидызкылаз, ажѣлар зыгѣра ргѣартѣи лаша Владислав Григори-ицѣа Арзынба ибагѣараны инаивагылеит. Хашьцѣа адунеи ицѣафькыны иалацѣас рѣоурыхтѣа пѣадгьыл ахьчаразы иауан.

1992 шыкѣса нанхѣамза 15 рзы рацхьазатѣи хатѣгѣацхарала Апсныкѣа еибашьра иааз Апсны Афырхатѣа Султан Асламбек-ицѣа Сосналиев 22-фьк драцхьагыланы, Урыстѣылатѣи ахѣаа иахьисит. Ускан Гѣдоутѣа араион Ахадарафѣи ажѣлар рыбжыи мырго, ргѣа каханы еилагылан. Убри аамтѣази амырзакан абжыи геит. Еилагылаз аконфѣдерация абирак шьтыхны акѣашара иалагеит. Згѣаи каханы игьлаз еикѣных бьѣарла иааз хашьцѣа иреигѣыргѣеит, рнапкѣа рзеиньыркьон, игѣадыркьон.

Хѣоурых адакьѣаи дарбанзаалакгыи Апсны ахакеитра зхы акѣызтѣаз хашьтра рыкѣымкѣаан иаанхоит. Хатѣгѣацхарала иааны еибашьуаз рахьтѣа итахеит Урыстѣылантѣа - 99-фьк, Нхьцѣа-Кав-

каз: Адыгеиа – 7-фьк, Ингушѣтѣа – 4-фьк, Кабарда-Балкариа – 44-фьк, Карачы-Черкѣсиа – 11-фьк, Нхьцѣа-Уацѣстѣыла – 7-фьк, Чечентѣыла – 54-фьк, Тѣартѣстан – 5-фьк, Башкириа – азѣи, Удмуртиа – азѣи. Иара убас егыртѣ атѣылакѣа ркьинтѣагыи.

Ақалакь-Фырхатѣа Гѣдоутѣа, зхатѣгѣацхарала Апсныкѣа иааны еибашьуаз рымш аены айбашьра иалиааз афырхатѣаратѣа ашѣакѣа алыфьуан. Асаат 10.00 рзы итѣахаз ирызку абака апхьа еизаз рацѣафьын. Ашѣтѣкѣа шьтартѣон, ихьырхѣон, ахтыскѣа ргѣаладыршѣон.

Аицьыларѣа иалахѣыз Апсны Ахѣынтьқарра Ахада Аслан Бжъаниа рацхьа дгыланы Р.Дасаниа ихьз зху Гѣдоутѣатѣи акультуратѣа Хан ахь имѣахьцѣит. Уака имѣацѣа газ аконцерт иалахѣын еицьыра-

дыруа аестратѣтѣа шѣахѣацѣа: Гѣымба Лиудмила, Тѣмыр Тѣаниа, Анатоли Алтѣеиба, Нарсоу Абыхѣба, Игор Тасѣев (Уацѣстѣылантѣа), Омар Сангѣалиа, азызырѣцѣа еснагь изыфѣлымхѣа Нугзар Какалия, Алиас Абыхѣба, ансамблькѣа «Гѣында», «Аураашьа». Аицьыларѣа ахьыркѣашамтѣаз Апсны зѣапѣсѣтѣыз артист Даур Арухѣа хатѣгѣацхарала еибашьуаз ирызкыз ажѣинраала дацхьеит.

Хатѣгѣацхарала Апсны айкѣырхаразы иааз айбашьра авѣтеранцѣа рацѣафьын. Уи гѣахѣара дуп. Аконцерт анхьыркѣашаха, Апсны Ахѣынтьқарра Ахада Аслан Бжъаниа еи иаицьыларѣа иалахѣызи С.Дбар ихьз зху Апсны жѣлар Рѣынцѣытѣылатѣа еибашьра Ахѣынтьқарратѣа музѣи иаѣаит. Еиѣкѣаан ацѣыргѣакѣа «Афырхѣацѣа» зыхьызы. Уака 304 фотѣсахьа цѣырган.

Шьѣа-шьѣала цхьака

Гѣылрыцшѣ араион акны

Ахѣынтьқарра Ахада Аслан Бжъаниа Гѣылрыцшѣ араион Ахадара 2024 шыкѣса актѣи азбжъази аусура хар амам хѣа ахашьара аитѣит. Абри атѣи ихѣеит араион ахадарафѣи имѣафьсыз ахасабрбатѣ еилагѣарафѣи. Ахѣынтьқарра Ахада араион аекѣономика шьѣа-шьѣа аѣиара ишафѣу азгѣеитѣит.

«Араион акны инеицьынкылары аекѣономикатѣа фѣара мѣафьсуеит, апрѣблемакѣа рызбара иаѣуп, урт еиѣа имацхо иаауеит, уи азгѣаумтар залшом хымѣада, аха еиѣа еицъзаргьы ауан. Араион аѣи аобиективтѣа мзыцкѣа ирыхкьаны макьаназы избамкѣа иаанханы иѣоу азѣаракѣагьы мацзам», – ихѣеит Ахѣынтьқарра Ахада. Ахасабрбатѣа кѣазѣоз аусбартакѣа рыкѣашакѣа даньрызырѣи ашьтахь, иалкааны прѣблемакѣаак дырзаатгьилеит.

«Ххы иахархѣаз афьимцѣам азы ашѣатѣкѣа реизгѣара алахьмыршар, ускан аѣагылазаашьа еицѣахар алшоит. Абар шьѣа инеицьынкылары, аихарак азын афьимцѣам нафьнтѣи иаахѣаны иаахгар акѣхоит. Убри акнѣытѣа, аѣаракѣа рхианы ихамазарѣоуп. Хѣауаажѣлар фьмцѣалашарада иаанымхарц азы араион ахадареи иарѣоу азѣара азбара знапы иану

Дара роуп аихарак иахьа хбиуцѣет шьѣакѣзыргьыло, урт аусуратѣа тьцѣкѣа ацьирѣоит, рѣаацѣаракѣа ныкѣыргѣоит, уи гьыи ахѣынтьқарра ашьѣакѣгыларѣафѣи хра злоу лагалоуп. Ахѣынтьқарра зьѣоу атѣылауаа рматериалтѣа тѣагылазаашьа бзианы инхаларц, рпрѣблемакѣа рхала ирызѣо икаларц азы ауп», – ихѣеит Аслан Бжъаниа.

Ахѣынтьқарра Ахада гѣахѣарыла иазгѣеитѣит араион аѣи аинвѣсторѣа дукѣа шыкалаз.

«Хѣара зны-зынла аѣагыларѣакѣа хѣауеит, ханырзеилырымкаауагыи кѣалалоит, аха иагьа ус иказаргьы аекѣономика аѣиара иаѣуп. Хѣекѣономикафѣи ихаѣоу усхкны иѣоу – атуризм, уи иадхѣалоу зѣгьы – ақытанхамѣа аѣиара, аусуртѣа тьцѣа фьцѣкѣа рацѣара ухѣа ауп», – ихѣеит Аслан Бжъаниа.

Ахѣынтьқарра Ахада ахашьара бзиа аитѣит Гѣылрыцшѣ араион азинхьчаратѣа усбартакѣа русура. «Астатистика цѣгьазам: ацѣгьѣоуракѣа рхьцхьазара рацѣам», – ихѣеит Аслан Бжъаниа. Убри аан ирыѣитѣит азинхьчаратѣа усбартакѣа еицѣышѣшѣа русура мѣафьргѣаларц. «Хѣауаажѣлары хѣасѣсѣеи хьчѣазарѣоуп, ршѣартѣадара алыршѣазарѣоуп», – ихѣеит Ахѣынтьқарра Ахада. Аслан Бжъаниа азѣара шьѣихит аѣарашькѣас фьцѣ арѣаратѣа усбартакѣа ахьынзѣазиѣоу. Араион Ахада адѣа ииѣитѣит аѣара алагамтѣази зьѣа цьсыхѣа ыкам аусмѣапѣатѣкѣа реиѣѣаразы.

аусбартакѣеи еицхьырааны хра злоу алтѣшѣа аарѣшра рѣазыршѣарѣоуп», – ихѣеит Аслан Бжъаниа.

Ахѣынтьқарра Ахада иара убас хшыфьышьтра аитѣит атуристѣа усхкы аѣи иѣоу арбагакѣа. Аслан Бжъаниа иазгѣеитѣит, араион акны атуризм аѣиара бзиа шамѣоу. Убри аан иара ихѣеит асасаиртѣакѣа рыцшѣмацѣа агѣатаракѣа мѣафьызго рганахьала агѣынамзара шрьѣоу. «Ганкахьала, асасаиртѣатѣа ѣнкѣа рхьцхьазара ессаира иацѣлоит, аха дѣае ганкахьала уахѣапшѣуазар – аотелиерѣа ркьинтѣа амилѣициеи апрокуратурѣи рганахьала инамыцхьѣны ахылацшра ыѣоуп хѣа агѣынамзаракѣа аадырпшѣуеит», – иазгѣеитѣит иара. Аслан Бжъаниа ахѣара кѣаитѣит акурортѣа аамтѣази асасаиртѣакѣа ргѣатаракѣа рмѣазарц.

«Ахѣара сьѣоуп, агѣатаракѣа мѣафьргѣаларц акурортѣа аамтѣа ианалаго, ма инхьыркѣашахалакгыи. Урт мѣафѣгалатѣауп иахьмыркьакѣа. Ауаа ршьапы иѣагыларѣоуп. Ауаа агѣагьра аарѣшны, рѣаракѣа абизнес иадырѣитѣит цьара акы дырхарц азы, – ари хазхѣалатѣаи акапитал ауп.

Аслан Бжъаниа араион ахадара иѣабуп хѣа реиѣеит инарыгѣо аусуразы. Убри аан, уи агѣыгьра ааирѣшит аринахьысгьы араион активла аѣиара шымѣафьысло азы.

2024 шыкѣса актѣи азбжъази Гѣылрыцшѣ араион ахатѣа лагала иартѣеит 57 млн. 783 нызкьы 107 маат.

Ашыкѣас актѣи азбжъази арѣспубликатѣа биуцѣет афьнтѣа араион иаѣаз ацхьыраара 28 млн. 285 нызкьы 607 маат артѣеит (98,9%), асубсидиакѣа – 51 млн. 700 нызкьы 174 маат (123.35). Ахѣынтьқарра Ахада ирезервтѣа фонд афьнтѣа араион иахьпхьазалан 950 нызкь маат, – абри азы имѣапѣаз ахасабрбатѣа еизарафѣи адырра кѣалѣит Гѣылрыцшѣ араион Ахадара афинанскѣа рыкѣаша аспециалист хѣада Лаура Ачба.

Ахѣынтьқарра Ахада идгалаз арбагакѣа излархѣо ала, ашыкѣас актѣи азбжъази абиуцѣет аныхтѣа хѣта нагзан 98,9%. Аплан акны иарбаз 151 млн. 727 нызкьы 500 маат рахьтѣа ахарѣ иартѣеит 150 млн. 107 нызкьы 466 маат. Цьцѣхтѣаи ашыкѣас иаѣырпшны хѣахѣапшѣуазар, 23,8% рыла еиѣауп.

Адоухамч анарха азто

Геннади Аламиа ииубилеи азгәартит

■ Апсны ашәкәыщәа Реидгыла ағшыгарала И.Г. Папаскыры ихъз зху Апснытәи Амилаттә библиотекаҕы еиҕкаан еицырдыру апоет, ауаажаларратә усзушы Геннади Аламиа 75 шыкәса ихъцтра ииубилеи.

Ахәылпаз ахь имҕахытцит, аҕсуа шәкәыщәа реицш, аинтелигенция рхатарнакәа азәыры, ауаажаларратәи ахәынтқарратәи усзущәа, Апсны Жәлар Реизара еиуеицшым ааҕырақәа рдепутатцәа, ауаажаларратә хейдкылақәа ркнытә, иара убас аҕар, Акәатәи ашкәа ртащәа.

Аиубилеитә хәылпазы иаҕааз рзы еиҕкаан апоет ишәкәеи еиуеицшым егырт аҕыжымтәкәеи ркны иара изкны иркыпдхыоу ахьидкылаз ацәыргәкәтә. Аекран акны еизаз ирбартан иаицмиркызақәа ицәыртцәа Г. Аламиа ицстазаареи, ирҕиареи, иуаажаларратәи ихәынтқарратәи усуреи зныцшуаз еиуеицшым афотсахыкәа.

Аикәшәара хацыркын апоет иажәкәа рыла иаццоу Апсны Ахәынтқарратә гимн ала. Уи ианазырышы агимн азы ишо апоет иажәеинраала даҕхейт Апсны жәлар рартист Кьасоу Хагба.

Апснытәи Амилаттә библиотека аиҕабы Борис Чолариа ахәылпаз аарту акультуратә хәыштарана апапхгареи аусущәеи рыхъзала Г. Аламиа ииубилеи идинхәалейт, еиҕау ақәиарақәа изеиҕеишьейт. Уи нахыс дыкәгылейт Апсны ашәкәыщәа Реидгыла ахантәащы Вахтанг Аҕазоу.

Ахәылпаз алахыҕра ацызтцаз аиубилиар имаҕаца Нариа, Ёаргь Ломиа апоет иажәеинраалақәа ирыцхейт.

Г. Аламиа арҕиара инаваргыланы, хажәлар рмилаҕ-хақәитратә кәпара ақырза дшазааҕсахыоу шыкәнарғәгон еиқәшәаз идырбаз Кавказ Ажәларкәа Рконфедерация Апарламент Ахантәащыс иказ, иамтамкәа зыцстазаара ҕахтәаз ауаажаларратәи ахәынтқарратәи усзушы Иусуп Соснабиев Г. Аламиа изкны игәанагара авидеонтамта.

Апоет ирҕиара иазкны икәгылейт, аҕсуа поезиәҕы илагала ахәшара бзиа артеит апоет, журнал «Алашара» аредактор хада Анатоли Лагәлаа, апоет-академик Владимир Зантәриа, ашәкәыщәы, Апсныхәынтшәкәыжыртә аиҕабы Да-

ур Наҕкьебиа.

Г. Аламиа 75 шыкәса ихъцтра ииубилеи идныхәалауа, иаҕыҕа еиҕау аиҕырақәа изеиҕышәауа икәгылейт: Апснытәи ахәынтқарратә университет аректор, академик Алеко Гәарамиа, Апсны акультура аминистр инапынцәкәа назыгзо Динара Смыр лыхъзала адныхәалара даҕхейт Мрана Дбар, адныхәалара наишьит Апсны ашәкәыщәа Рассоциация ахантәащы Мушни Лашәриа, иара убас рзеиҕышәарақәа рыла икәгылейт Апсны Аҕынцәытәйләтә еибашыра ианалага адырәаены, август 15 рзы Апсны ахычаразы хатгәаҕарала иааз, ашәхә Апсны атәылахычара аминистрс иҕаз, Апсны Афырхатә Султан Сосналиев ицшәмадхәыс Лиубов Сосналиева, ахәычтәи журнал «Амцабз» аредактор хада Гәында Сақаниа, ауаажаларратә усзушы, аиҕага Оқтай Чкотуа, хатгәаҕарала Апсны Аҕынцәытәйләтә еибашыра иалахәыс, Апсны Афырхатә, аҕоурыхтә тцәарадыррақәа рдоктор Аслан Марзеи, Апсны жәлар рартист Нодар Чанба, асахыҕышы Виссарион Цәыцба, Апсны Ауаажаларратә палата аиҕабы Гәыли Кычба, Д. Гәлиа илитература-мемориалтә музеи аиҕабы Светлана Қорсаиа.

Нхытц Уацстәыла-Аланиа Апарламент Ахантәащы Т. Тускаев инапы атәащы Апсныка иаашыт Ахәыртә шәкәы акны иахәоит: «Апсны Ареспублика Нхытц Уацстәыла-Аланиеи рыжәларкәа рыбжыра аиҕышаратә еизыкәаашәкәа рырғәғәараҕы илагала ду азы, насгы 75 шыкәса ихъцтра инамаданы Аламиа Геннади Шәликәа-иҕа ианашызааит Ахәыртә шәкәы».

Г. Аламиа ииубилеи ахәыртә азы

Апсны ашәкәыщәа Реидгыла ашәкәыщәа аарышьит: Москвантә – ашәкәыщәа реидгылақәа жәларбжыратәи реилазаара ахантәащы Иури Конопляников, «Литературная газета» аредакция, насгы Нхытц-Уацстәылатәи ахәынтқарратә университет апрофессор, Кавказ ажәларкәа Рконфедерация иалахәыс, еицырдыру ауаажаларратә усзушы Станислав Кесаев, Аахытц Уацстәыла аҕоурыхтәащ, ашәкәыщәы, ауаажаларратә усзушы Казбек Челехсаҕы.

Г. Аламиа ииубилеи азгәатарана инамаданы, Тьрқәтәыләтәи аҕсуа диаспораҕы еицш, Апсны ибзианы ирдыру ауаажаларратә усзущәа Бедиз Кәарацхелиа, Ильхан Кәазба иаарышьыт адныхәаларақәа рвидеонтамтәкәа ахәылпаз иалахәыс аекран акны идырбан. Апоет ихъзала адныхәаларақәа аарышьит иара убас: Тьрқәтәыла иҕоу аҕсуа культуратә хейдкылақәа Рфедерация ахантәащы Левент Атрышба, Апсны адгыларазы Кавказ - аҕсуа Комитет ахантәащы Ердешьан Абганба.

Абар, ақәгыларакәеи адныхәаларақәеи рахытә цыцтәахақәак:

Апсны ашәкәыщәа Реидгыла ахантәащы В. Аҕазоу: «Зхәтәи мәа иану арҕиара ипоезиа иҕыцу цыртцоу амилаҕтә литератураҕы, насгы уи даҕаакы иаламашы аеышыкәнарғәахейт. Иаҕицхәоу ирҕиарақәа хлитератураҕы рхатә тыц чыда ааныркылоит. Илирика-философиятә ымтәкәа ишыкәдыҕәоит апоезиәҕы ахырхарта ҕыц, зхы иақәитү аказшы змоу, аха зегъ рыла еинраалоу аритмика шрыцоу. Ирҕиамтәкәа ирыцубаауеит ижәлар знысхыоу амәа, ипсадгы-

ли ихәтәи бызшәеи рахы хәаа змам ибзиабара. Ипоезиа уаназхәыцуа иҕымцәауа гәыграк аҕара унаргоит, адоухамч унаҕоит. Аҕсуа дшаҕысуоу иаанхаразы ахеиқәырхара амәа дшанымтәуа ицархәоит».

Апснытәи ахәынтқарратә университет аректор, академик А. Гәарамиа: «Хәтыр зкәу Геннади Шәликәа-иҕа!»

Шәара шәиит, шәагәаазейт ашәкәыщәеи ацарауааи маҕымкәа излпцхыоу Кәтол ақыҕа.

Хәзшаз ишәиҕейт аҕыбаҕ чыда, ишәылейтәи еиуеицшым абаҕхатәрақәа. Убри азоуп шәыцстазааратә мәаҕы ас хтыслеи тоурыхлеи избеиоу, шәырҕиареи шәусуреи рылтшәақәа зшыардоу, рымчехак зытбаау. Аха, зегъ раҕыа иргыланы, Шәара шәоетуп. Шәырҕиамтәкәа аҕыбаҕа еицырдыруит, Апсны еицш, антытгы. Шәара еснаҕ аҕсуа жәлар рмилиат-хақәитратә кәпара аилашыра шәалагылан, шәыруазәкуп Апсны жәлар рфорум «Аидгыларәа» аиҕкаащәа. Шәалагала хәы амам Апсны Нхытц-Кавкази рыбжыра аимадаракәа рырғәғәараҕы. Хәтыла аануцкәтәи политикаҕа цстазаара активла шәалахәын, шәалахәуп иахыаҕы».

Тьрқәтәыла иҕоу аҕсуа культуратә хейдкылақәа Рфедерация ахантәащы Л. Атрышба: «Даара хәты шәнахит хҕоет Геннади Аламиа 75 ш. ихъцтра иазку аилатәара ахымҕааҕыжәго. Абас еицш иҕоу хара хыи ныха баак иаҕызоу ахаҕсахыкәа хәуаажалар аҕырақәа иахырылаҕылоу, хмилиат рзы гәадураны, ххәынтқарра аҕеицш азгы гәыгыртаны иаҕыбазоит. Харт зегъы кырза хәтыр зкәахтәуа хҕоет ишшира гәык-ҕыкала идахныкәалоит, изеиҕышәоит ицегы арҕиара қәҕиарақәеи, аҕәабзиара назеи, ақәранцыра дуззеи».

Ашәкәыщәа реидгылақәа жәларбжыратәи реилазаара ахантәащы И. Конопляников: «Акыр иаҕсоу Геннади Шәликәа-иҕа! Шәара алитератураҕы хызи-цшеи змоу еицырдыруа поет дууп. Ғызас шәысшәоит, саҕызгәдууп. Шәырҕиара дуней даара исааиҕәоуп. Уи ауаатәыҕа харазкуа, ацстазаара аҕаццыхәара рызто космосуп.

75 шыкәса шәхыцтра гәыкала ишәыдысныкәалоит. Шәоезиаҕы шәкәзара еиҕау аҕазарахы иҕеилаит, аҕәабзиареи ақәранцырей шыгымызгәеи.

Аиубилеитә хәылпазы акны Г. Аламиа иажәеинраалақәа ирыцхейт: Апсны зәаҕсазтәыс артист Тәмраз Чамагәуа, Н. Лакоба ихъз зху Акәатәи 10-тәи Ашыхарыуаа ршкол артаҕы Есма Матуа, Е. Ешба ихъз зху 5-тәи абжыратәи ашкол аҕаҕы Аманда Барыц, Д. И. Гәлиа ихъз зху 4-тәи абжыратәи ашкол аҕаҕы:

Аинар Чагәаа, Софиа Чагәаа, Сариа Чагәаа.

Апоет иажәеинраалақәа: «Зыцсы тоу Апсынра», «Сыбра» ирылху ашәкәа налыгзейт Апсны жәлар рартист Лиудмила Гәымба.

Асахыҕышы Нугзар Логәуа аиубилиар ианеишьейт аҕыхантәа иатанакуа инапы ицхыс иҕыжымтәкәа руак. Убас, инапәҕы ирҕет аҕәалашәаратә хамтәкәа.

СССР-и Апсны рышәкәыщәа Реидгылақәеи Урыстәыла ашәкәыщәа Реидгылеи рлахәыла Г. Аламиа, аханатә еицш, ипсадгыли ижәлари рыматц аура ицстазаара цакыс иамоу акәны дахәаҕшуеит. Убри азы ауп, хымҕада, иҕәәажәарақәа руак акны изиҕәауа: «Унапы злаку аус унаҕеу, уцстазаара зкәуцтоз иахыла ишнымтәо, уацҕы аанарха шаиуа аҕара ануго – убри еиҕау акны иҕазам...» Апоет ибзианы идыруеит Кавказ ашыхарыуа жәларкәа реидгыларәа еснаҕ ргәыхәтәи ишәхынаҕзо. Уи зныкымкәа аҕоурых иахнарбахейт. Аидгыларәа еиҕау мчык шыҕамгы аҕара иҕоит. Ус акәымзар, абас еицш иҕоу аҕәанагара иоурымызт: «Хара нартаа дуқәа рхылтцштыра еиуоу хажәларкәа ртоурых ду иаҕсоу аҕеицш роурц хтәхызар, хшыа абжы хазызырәны еиҕа-еиҕа хәиҕәысгоз амәақәа ааныжыны иахзейцшу етәак зхалашо, хәиҕысгалло мәак ханызароуп».

Цабыргны, апоет ауаажаларратә усзушы, Т. Ш. Ацыба, Нафи Цыусоиты рыхыкәа зху Ахәынтқарратә премиакәеи «Ахы-Апша» аорден акәзаит, еснаҕер ижанашыоу, Апсны акультура зәаҕсазтәыс усзуҕ Г. Аламиа инысымәа тбаауп, хтыслагы ибеиоуп. Москватәи Литературатә институт акны ицара хыркәшаны Апсныка даныхынхә аус ахыуазаалакы: ахәычтәи журнал «Амцабз» аредакцияҕы, Апсны Жәлар Реизара адепутат, Апсны ашәкәыщәа Реидгыла ахантәащы, агазет «Аидгыларәа», ажуналкәа «Абаза», «Черкесский мир» ухәа рредакторс даныкәз акәзаит, еснаҕер ижанашыоу, ари иҕазшыа цсрачынзәгы ицзаауеит. Избан акәзар, ауасхыр гәгәа икәгылоуп. Апсны жәлар рфорум «Аидгыларәа», Кавказ ажәларкәа Рконфедерация, аҕсуа-абаза жәлар жәларбжыратәи Рконгресс ухәа ауаажаларратә хейдкылақәа ркынгы иааҕшит, апоет иеиҕиара бәахтәра. Ижәлар рхеиқәырхара амәаҕы апоет аҕанахы дызгыларымызт, шыардагы илиршейт.

Арҕиараҕы еицш, иуаажаларратә усурала иналукаша аҕеицәа ируазәку Геннади Аламиа шыардаамта ижәлар дрылагылазааит.

В. Ажәанба

Ахәаахычәа рнапхгаҕ ҕыц

Апсны Аминистрцәа Реилазаараҕы

■ Урыстәыла Ашәартадара Афедралтә Матцзура Ахәаахычаратә усбарта ахәаатә хлапшра адепартамент анапхгаҕы актәи ихәтыпуаҕ, аинрал-лейтенант Рафаель Даербәев Аҕыза-министр Александр Анқәаб диырдырит Апсны Ахәынтқарраҕы Урыстәыла Ашәартадара Афедралтә Матцзура Ахәаахычаратә усбарта анапхгаҕ ҕыц, аинрал-маиор Серге Шычедрин, – иаанацхаит Апсны Аминистрцәа Реилазаара аресс-матцзура.

еиҕәеит зматцзура хзыркәшаз Ахәаахычаратә усбарта пасатәи

аиҕабы Андреи Кудимов, изеиҕышьейт хәпхәаҕаҕы ақәиарақәа.

Аиҕыларәа далахәын Апсны Урыстәылатә Афедрация ацхарахәаҕ Михаил Шургалин. Александр Анқәаб тәбуп хәа

«Ахәшәара харакы рахтоит Апсны амчра аусбартақәа ркны аусеицура аиҕкааразы хәтәла шәлагаламта, аҕсуа хәаахычәа аҕырамаданы Апсны ахәынтқарратә хәақәа рыхычара алыршаразы хәахәа-пәахәада шәмазтцзура», – ихәейт Анқәаб.

Ахәаахычаратә усбарта анапхгаҕ ҕыц иахы ихы нарханы, Аҕыза-министр иацшиыт уанза аицш, аҕсуа ган зыхыиоу Урыстәылатәи ахәаахычәа иаҕаху ацхыраара рыҕара.

«Хара хәхы еснаҕ шәымәа аартуп ахәақәа реицхычаразы Апсны Урыстәылеи рхәынтқаррабжыратә еиқәшахәтрәла иарбоу азеицш уснаҕзатәкәа рымәаҕгаразы», – иазгәеиҕейт Аҕыза-министр.

Аэкономика, абиуцет анаҕзара, 2022-2025 шш. Апсны асоциал-экономикатә ҕиара ацхыраара иазку апрограма анаҕзара, ахаирбаҕәаза аиҕашәкәыргыларатә усурақәа

рцашыа, иара убас аенергетикаҕы иҕоу ауадаҕрақәа ухәа ирыдхәлоу азтәарақәа ирылацәажәеит атәыла Аҕыза-министр Александр Анқәаб август 19 азы имәаҕиҕаз аусуратә еилатәараҕы, – адырра канатцоит Аминистрцәа Реилазаара аресс-матцзура.

Иарбоу азтәарақәа рзы аинформация қартейт Аҕыза-министр актәи ихәтыпуаҕ, аенергетикеи атранспорты рминистр Цансыхә Нанба, Аҕыза-министр ихәтыпуаҕ, аэкономика аминистр Кристина Озган, Аҕыза-министр ихәтыпуаҕ, афинанскәа рминистр Владимир Делба.

Александр Анқәаб иарбоу азтәарақәа ирхылапшуа ихәтыпуаа 2024 шыкәсазтәи абиуцет анаҕзара, Аинвестицатә программа ахәақәа иртаҕзаны, иара убас ареспубликатә биуцет ахары ала зыргыларәа иаҕеу аобъекткәа рхәтабзиара ухәа иарбоу апрограма анаҕзара хшыкәыштыра арталар азы анапынцәкәа ритеит.

Ахыцуаа раҕһаагыла

Ажэйтэтэи абцар

Альбина Жыба

■ **Аңсны хыцла ахысра иаха-иаха алартэара аиуа иалаге-ит. Ахыцуаа рклуб алахылацаа рхыцһаараагы есаира еизжауеит. Есышықаса еиқырауеит аицлабракэа. Зегь реижа ихадоу, Валери Делба ихьз зху, мшапган ари аҕһынраз. Ахрафа хада даҕсахеит Батал Цыпуа. Иара дыруазэкуп ахыцуаа ргэыц аҕцара ахыцһаараагы игылаз. Уи ибзоураны ишыкэыргылан аңсуа хыц асахьа, Сустар хэа хьызысгы иатан.**

Батал ихэыцра игэаларшауа ихэоит, ақытағы араса аматэ иалхны ахыцы ахэымпали шыкартоз, нас уи ишалахысуаз.

«Хашьцаа хаиҕабацаа храазон, урт ракэын иахьыртоз ахысһаагы. Аңсызкэа алахуан. Фныцыпһаза иҕан аласкэыгэкэа. Алаба аҕын ырхэаны, аласала иҕархэон. Акаур ршыаны, иаҕарпаны халахысуан. Убыс акэын хышымаруаз», - еите-ихэоит Батал.

Ахысроуп еидыкылазгы иареи ифызцаа Адгэыр Какобеи, Феликс Кэытциеи, Амра Аңынцэали, Лена Лабахэуеи. Хысра ицалон реааибытан. Изтаһхоз анырацааха, аҕыц еиҕкааны ишыкэдыргэҕарц рызбеит.

Акэа араион Гэымста ахыкэан адгыл хаҕэан, ихартеит. Хэысцаа алшара змаз ирыбзоураны иахака-аит 0-гектарк ракара. Уа иагу рацэоуп. Нап адылатэуп», - ихэоит Батал.

Иара иажэакэа рыла, Аңсны адунеижэлэрбжыратэи аицлабракэа еиқыракар рылшоит, ахысцаа рацаафны ирдыруеит аҕынтэ. Урт Аңсныка ара иазыхиоуп, аха макьана зымчак тбаау аицлабра ахымшапдыргаша атыц еиҕкаам.

Ус еипш аицлабра ду иалахэын аңсуа хыцуаа зны Тьрқэтэыла, Адана имбахысуаз. Ускан шажэа хэынцкар-ра ркынтэ ахыцы ахэымпали рыла ахысра бзиа избоз еиндатлон. Аицлабра еиқырааит шыца аишыцаа-акабардакэа Фатихи Сами Генели. Дара роуп ахыцы ахэымпали рыла ахысра Тьрқэтэыла ишыкэзыргылазгы. Урт еыбгаказацаоуп. Цсуатас ахысра ныкэыргоит. Адунеи ағы хыцла иахьысуа атурнирқэа рыҕерыладырхэуеит. Ускан аңсуа хыцуааи дареи еибадырит, убри аахыс аима-дарагыи рыбжьоуп.

«Асоциалтэ дакьакэа реы аҕыцкэа хрылоуп ирацааны. Аицлабракэа аңхамоу итаҕалоит. Абасала хахьырдыруа рацаоуп. Ари милаттэ спортк аҕасабала ишахэтоу аҕкаракэа аңцаны, икацатэуп. Ицтаатэу мачым», - ихэоит Батал Цыпуа.

Ахыцуаа ртурнир ағы х-дисциплинак рзы аҕкаракэа шыкэыргылан ирымоуп. Сынтығы ҕыцны иаларгалейт ирццакны ахысра. Аха, атурнир ағы иаацшит, аҕкаракэа

хэба. Аңсуа хыцла ианеибашьуаз рхатэ техникагы рыман – ахаара хэа иашьтоуп, аҕа иуаҕежьюа иабашьра, уи иуаҕылыны акэымкэа, хэа еитеиҕэоит Цыпуа.

Иара иажэакэа рыла, икоуп еиҕа аицлабра иалауцаша ахамарракэа. Иахэап, еыла ахысра. Ажэйтэан акбан дыргылон аа-метрак аҕара-кыра амань. Уаҕа икнархауан амҕы иалхэу ахамаргакэа, ашыакауау уи дацагылыны деиhsуан. Дақшэар, икахауа иара итэын. Аецаа рзы икэдыргылон ахамтэ бзиақэа. Аҕа ац змам ала ихысуан еыла ишаауаз. Шака секунд рыла диакьо гэартон. Харгыи убас иапахцароуп, хэа еите-ихэоит иара.

Ари зегьы зыкыз айбашьы иазыкцара акэын. Иахьагыи айбашьцаа аазатэуп, уи иаазара иадхэалоу атаскэа рныкэагара ахэынцкэа ахылацшра гэҕа аналароуп, аҕара ганы дыкоуп аказа.

«Хыцла ахысра ауағы деиҕа-каауеит, иара хмилиатгы ианаалоит, аңсуа хэычык дыцхауа дыкоу еипш ауп, иара ахысрагыи шыкоу, уи ауп амчакгыи аҕбаахара изаҕу. Хыцла ахысраан аҕта уавкэазар, азэгы ихаразам, аҕыцгагыи узыкцэаом. Азэгы иузыкцэаом. Уақымшозар, уара уоуп изхароу. Уаазоит ари ахысра. Хыцла ахысһаа здыруаз зегьы ртеитыцш «аакын. Рыжэахыркэа кьакьан, рнапкэа хэхэаза иҕан. Уаацшзан. Ифархь-фархьза, аха икьакьаза иҕан», - еитеиҕэоит Батал.

Иахьа ахыцуаа ирку абцар, аңсуа хыц, асахьа шыкэыргылан Батал Цыпуа ибзоураны. Уи хьызысгы иа-иҕеит Сустар. Батал излахэите-ихэаз ала, дыкан аңсуа аҕ Сетеман Чачба. Уи иҕа Сустар, ар дырхагыла-ны деибашьуан. Сустар ихаҕсахаа тьхьан Костелло. Аңсуа хатца дарцшын бьарла деикэных, ахыцы хымпали ихэда ихшыны. Уи асахьа шыацас иганы Батал Цыпуа аңсуа хыц ахэымпал даһьтэлит. Еита икацэа аҕцаамтэаа ирыбзоураны еиташькэыргылан хмилиаттэ хыц асахьа.

Аңсуа хыц аҕтацашьа рдыруеит Батал Цыпуа, Батал Хашьба, Аҕмац Кэышба. Аха, уск аҕасабала иаа-ицмыркэазакаа уи иаҕу Арсен Емкэыжэ иоуп. Иара иахьатэи аамтэ иакэшэо амацэахэкэа рыла итради-циатэу аңсуа хыц кайцоит Батал Цыпуа идигалаз асахьакэа рыла.

«Хэычык аконструкция хэа-сахыр акэхеит. Агалуани атэыҕеи

хэа хышыштоу аңсуа ихыц ағы иаха ихаракуп, иауп. Уи зыкартоз аҕа иаҕыны ицарцаз акэын. Уи ашыза агы-лара изыкамтэаеит Арсен. Ицэҕахе-ит. Иара иаазхэогыи уи ашыза ахыц ашышэа имамзар, иаразнак иицэоит. Иркэаҕит Арсен, аха иага ус ика-заргыи, егырт ахыцкэа рааста иау-хеит. Шышыкэса инареиҕаны даҕын рацхьатэи ахыц айбытара, ипишэон ирацааны. Нас 0ба хэаишытэит игэахтарцаз. Феликс Кэытциеи са-

реи хэанымгылазакаа ихаргэакуан. Уажэшта жэашыла иркууп уи ашыза хыцы ахэымпали, иргэацхоит», - еите-ихэоит Батал.

Ихэатэуп, Арсен аңсуа хыцкэа рыкцара далааганза, уи хара ишахтэу зыршахатэу асахьакэа, ахса-алакэа, аматериалкэа ширбаз. Ихаца аңсуа ишыртэйтэҕкэа аҕара анига нахыс ауп акацара данакэшахатха.

Иара убас аңсуа хыц кайцахье-ит Швейцариа иатэу аказа. Батал исоциалтэ хэҕы иҕаигалаз асахьа збаз ахатца, иеазишеит аңсуа хыц айбытара.

«Хэбака хыц еидкылыны иахьы-шьтаз афото ааишытэит уара утэы абакоу хэа. Уахьахэапшуаз зегьы еипшыны. Сара стэы ианақэыск, си-ашан. Сыхсаалакэа рыла икайцаз акэхеит», - еитеиҕэоит Батал.

Батал Цыпуа исахьала еиқыр-шээз, Арсен инапала икайцаз ахыц лкуп 27 шықаса зхыцуа Идаец Атрышцха. Лара занаатла дсахьахьоуп. Ахэынцкэа рратэ уни-верситет ағы рцауыс аус луеит. Идаец сынтэа ахыцуаа ртурнир ағы аҕатэи атыц аанылыкэлит. Лара лиаира аххэа атауа дыхамарны илхэоит, уи Адгэыр Какоба икамза-ара ишабзоурахаз.

Шышыкэса раҕһа Идаец лкол-легацаа раацһарала Витали Делба ихьз зху аахыцуаа ртурнир лбе-ит. Ускан лдипломтэ усумтэ атема дэзхэыцуан. Ари атурнир ашытахь избан уи ахыцуаа ишырзылкуа атэы. Идаец уи алагы ажэйтэ казареи уажэтэи аҕари еидылхэаларц лызбе-ит. Лусумтэ 180 сантиметра аура амо-уп, атбаара 140. Аҕыханцаҕы х-шык ахыцуаа аарпшуп. Иара акафедраҕы ицэахуп. Лара илхэоит Атрышаа рда-мыга ахыц асахьа шамоуыгы. Ари зегьы акы иазхэоуп лхэан ахысра леазылкит, аclubгыи далалейт.

«Ахыц ануку аҕакцхыкэра ду уд-натэит. Иузгэамтэазакаа мчы ааухэо-ит. Ахысра мариашэа убоит, аха ара аеизгара аҕахуп. Уахыцракэа зегьы шытахька иааныжыны, аҕта ада акгыи уазымхэыцуазароуп. Убри аан уеи-лызкаауа ауаа анудгыло, зынза даеа дунеик ағы указшэа ухы убоит. Уаа-иҕэара Батал Цыпуа, Аҕмац Кэышба реипш икоу ауаа аныкоу, ажэйтэрахь уагазшэа акы уныруеит. Убри аан уа-бицара рымч зегьы уара иулалоит. Зны-зынла схэыцуеит, абри аус аиҕа-бацаа ирымыздо камлар закэ рыцха-рахозеи хэа», - лхэоит атыцха.

Идаец данкэыпшыз амцэышэым-пыл дыхамаруан, убри айкынтэ ахы-сра иаразнак илыцааит.

«Цэеиҕыла сазыкцэан, аха хыла мап. Сыццакны схэысуеит, уи цынгы-лас исымоуп, аха схы аус адызуло-ит. Аиҕабаца ирхэо сызызыршэуе-

Афырхацаа ргэалашэара

Саида Харазиа

■ **Август 19 рзы Аңсны Афырхатца Арзамет Тарба ихьз зху Аңсны аҕа-ри аспорти рзы Ахэынцэилакы иатэу ахэынцкэратэ цкьатасратэ школ аҕы Аңсны Афырхатца Арзамет Тарбеи Салыбеи Арзынбеи ргэалашэара иазку иаарту атурнир хыркэшахеит. Уи рхы аладырхэит Аңсны, Москва, Санкт-Петербург ркынтэи 70-шык аспортсмен-цаа, иара убасгыи Швейцариантэи спортсменк.**

2014 шықасазы иизии урт ире-итцабацоуи рыбжыара акэи атыцкэа ааныркылейт Омар Когониеи Аниса Амцпцаи. Аҕбатэи атыцкэа ааныркы-лейт Сандро Цнариеи Амра Гьер-хелиеи. Ахцатэи атыцкэа ааныркы-лейт Давид Феизбеи Софи Чаабали.

2011 шықасазы иизии, урт ире-итцабацоуи аспортсменцаа рыбжыа-ра аҕхьахэаа ргеит Нестор Цушбеи Софи Тарцхаи. Аҕбатэи атыцкэа ааныркылейт Сабри Нанбеи Алиа Цнариеи.

Аҕыз иацсахеит Баграт Иванбеи Валери Емексузиани.

Еилацсоу аицлабракэа реы аҕхьахэаа ргеит Сабри Нанбеи Со-фия Тарцхаи. Аҕбатэи атыцкэа аа-ныркылейт Нестор Цушбеи Вале-ри Емексузиани. Ахцатэи атыцкэа ааныркылейт Володар Парамоновеи Алиа Цнариеи.

Азбао хадас дыкан – аҕкьат азы Аңсны аспорт азказа, Аңсны Афырхатца Арзамет Тарба ихьз зху Ахэынцкэратэ аҕкьатасратэ школ адиректор Елизабет Акуция.

Аиҕкааошэа – Аңсны аҕари ас-порти рускэа рзы Ахэынцэилакы Аң-сны аҕкьат асразы Афедерациеи.

Аҕар ртеатр 10 шықаса ахытэит

■ **Жэа шықаса раҕһа уажэа-аны, раҕһазаакэны август 20, 2014 шықасазы иаццан Аңсуа хэынцкэратэ аҕартэ ртеатр. Аҕар ртеатр асахьаркыратэ напхгауыс дыкоуп Софа Аҕмаа, адиректорс – Аслан Еныкь.**

Аҕар ртеатр аартхеит аҕэиара зауз, иахьагыи ахэапшцаа гэхэара дула изтаауа акомедиатэ спектакль «Хапсыуаауп, хапсыуаа!» ала. Анаоц, ашыкэскаа цацпһаза рреперту-ар даара аҕартэбааит еиуеицшым ажаркэа рыла. Хыцһаара рацаа-ла аспекталькэа хэаацшцаа ид-дырбахэит.

Аҕар ртеатр икэнаргылахоу аспекталькэа, арт ашыкэскаа рынудцала иртаахеит шэнызкьык инарзынапшуа ахэапшцаа.

Жэа шықаса ирцэааны Аңсуа хэынцкэратэ аҕартэ театр ыкэгы-лахэит : Москва, Майкэап, Черкэеск, Нальчик, Махачкала, Краснодар ухэа асена дукэа реы.

Аңсуа хэынцкэратэ аҕартэ театр анапхгара азто, иара убас аколлектив зегьы реаҕһа дца хаданы икэгы-лоу акоуп – аңсуа бызшэеи аңсуа культууреи реиқырхара, реизырха-ра, цьака ргара!

■ **Асахьа: Sputnik Аңсны**

«Хараза җара, сгәалашәараҗы...»

Хыбла Гьэрзмаа
лфестиваль

XXII амузыкәтә фестиваль «Хыбла Гьэрзмаа шәаалыҗхьонит» интагзаны «Хараза җара, сгәалашәараҗы...» хәа аконцерт мөаҗысит С.җанба ихьз эху Аҗсуа хәынҗарратә драмәтә театр аҗны.

Аҗагыларакәа рпрограммаҗы иарбан 1940-1970-тәи ашықәсқәа раан еиҗырдыруа асоветтә ашәақәа. Урт реиҗарак азкын Аҗынҗытәйләтә еибашьра Дузза. Концертк аҗны абарт ашәақәа рынагзара аҗшыызгыз ашәақәа лхәтә лоуп.

«Арт сандуи сани рашәақәа ракәын. Урт срылиааит, хәааҗәраҗы схәычра иаҗын, исахауан урт ашәақәа» – лхәоит Хыбла Гьэрзмаа. Урт аоранжировка рзиуит апианист Олег Аккуратов, иагылшеит урт ашәақәа аҗыз абҗкәаҗы рхәтәра.

Иарбанзаалак акомпозиция ихәтәау спектакльны икан. Апианист иҗагылар иаҗын ашәақәа лыбҗыхааҗы. Азырәаҗы рлымҗа кыдҗа, аҗы раөмыршәо, ргәы хыҗхыҗуа иҗын.

Иазгәатәуп, Аккуратов абҗы хазына шимоу, уи иара иахыҗаху, ишәаху җазарыла, баҗхәтәрала ихы ишаирхәо, ароиал аҗны ихәмарра аиҗш. Иара ибҗыи Хыбла лыбҗыи убасқәа еинаалон, ихеибартәауан азырәаҗы иҗыаршәартә еиҗш. Уаҗы иныруан урт ираҗәаны аус шеиҗырухәо, дара-дара аҗәамыцхәйда ишеилибакаауа.

Хоператә шәақәаҗы илылшеит асоветтә композициякәа рынагзара. Лыбҗыи уаҗы игәаҗанза инеиуан, җхаррак унаҗон.

Аконцерт мөаҗысит гәышәыҗра дула. Ашәақәа рееитҗырыҗсаҗлон. Азырәаҗы ирныруан хара хтәылақәа ирыхыҗыраҗы ала аҗоурых беиашрымоу, ирзеиҗш шыраҗәоу. Урыстәыла еснаҗ аиаша иашәоу, иаҗықәо зегьы рхы ахәидыркыло тәылан иҗоуп, ус иҗоуп иахыаҗы.

Апрограма анҗәамҗазы аҗсышәала ашәа еиҗырхәит.

Итабуп артисткәа музыкала хәхышәгәйдшәыхәҗәалаз, хәхышәыргәыҗаз, рҗаҗатәи хәеиҗш аҗәра хҗо хәхыҗашәҗаз азы – абри акәын азырәаҗы рхы-рҗы ианубалоз.

Аконцерт аҗы еизгыз амалкәа зегьы ахырыҗхәзәлеит 11 шықә-

са зхыҗуа Фридонна Аҗзҗа лыхәшәтәра. Аконцерт еиҗәаан Урыстәыла акультура Аминистррей, акультуратә аҗшәамҗәа Урыстәылатәи рфонди, Хыбла Гьэрзмаа лфонди рыла.

Бедиатәи аныхабаа аҗәаҗы
Аҗсны Урыстәылеи җәлар рартистка Хыбла Гьэрзмааи Академиатә хор ду «Ашәақәара азҗазәаҗәи» рконцерт мөаҗысит аҗәабатәи ашәышықәсазы иргылаз Бедиатәи аныхабаа аҗәаҗы аҗәаҗы аҗны август 18 азы. Уи мөаҗан XXII фестиваль «Хыбла Гьэрзмаа шәаалыҗхьонит...» инаҗәыршәаны.

Аконцерт азкын аҗсуа литература ашәатаркыи Дырымит Гәлиа диҗыҗтеи 150 шықәса атәра. Абри аҗнытә, аныхабаа аҗәаҗы еиҗәаан Д.Гәлиа иҗстәзаара еиуеиҗшым аамҗәа зныҗшуа архивтә фототыҗымҗәаҗәа рыхылақәа рҗәыргәаҗәа.

Адуеи зегь аҗы бзиа еиҗырбо Урыстәылеи Аҗсни җәлар рартистка

лзыырәаҗы лыршәанхейт лыбҗыла. Ахәылҗаз аҗны аоператә шәақәаҗы даҗықәгылеит адириҗиор, Урыстәылатәи Аҗфедерация җәлар рартист Лев Конторович наҗхгара зыҗауа Академиатә хор ду.

Амузыканткәа иаздырхейт адуеитә классика аҗәиамҗәаҗәа, аурыс җәлар рашәақәа, аҗсуа җәлар рашәақәа, иара убас асовет композиторкәа рашәақәа рыла ишәақәылаз даара аинтерес зҗаз апрограма.

Аҗыраамҗәа еихымсыҗуа напеинҗарала иаҗылеит В.Беллини, И.С.Бах, Ш.Гуно, В.Вавилов, Д.Каччини, В.Шуберт ухәа еиҗырдыруа акомпозиторкәа роперакәа рҗынтәи ашәақәа.

«Ахортә шәақәара азҗазәаҗәи» инарыҗзәит Н.Голованов, И.С.Бах, В.А.Моцарт рашәақәа, иара убас аурыс җәлар рашәақәа.

Ахор җазара харақыла инанәҗәит аҗсуа җәлар рашәа «Ахәрашәа», иара убас Хыбла Гьэрзмаа иналы-

гыз «Ахәрашәа», «Москвәмҗантәи ахәылҗазкәа».

Афестиваль интагзаны аоператә шәақәаҗы иарбанзаалак лконцерт ахәаҗшәа еснаҗ иазыҗшуп, Аҗсны маҗара акәымкәа, егырт аҗылақәа рҗынтә азырәаҗы аҗәаҗәара ду рнаҗоит. Аха уҗәтәи аконцерт зынзаск даҗәа чыдарак аман.

Аныхабаахы уназго амөа җшәоуп, амашынақәа зейвымсит, атранспорт ааныҗыны 6-километркәа шыпыла ихәлеит. Зышәхәа харақыла ашәақәа зышәаҗы аҗәа ари амөа җәаҗы ианысит хәаас имкыкәа, избанзар раҗҗаҗа ирзыҗшын аконцерт җәаҗыахәы.

Аконцерт ахыркәамҗазы ашәақәа аҗәыҗра шлымоу лхәеит Бедиа аҗыҗан амузыкәтә коллективкәа рықәгыларакәа традиция бзианы ишықәлауа, аҗырсанра иабаҗоу аныхабааи иагыу-иабзоу шыҗаҗауа.

«Сара аҗырынтә исахаҗәеит еиуеиҗшым амузыкәтә коллективкәа рынагзарала «Ахәрашәа», аха иахәа исахаз аҗы иалашәашәом. Хыбла итабуп хәа ласхәоит иаҗәеиҗылауа амузыкәтә ныҗәақәа рзы», – ихәеит абырг Апполон Шыадания.

Август 19 азы Аҗәа, амшын аҗшәақәаҗы Хыбла Гьэрзмаа лфестиваль иаҗылҗәит. Еснаҗ еиҗш, ашәақәаҗы лара лыҗзәеи рконцерт еизнаҗәит хыҗхәзәра раҗәала лҗазара абзиабәаҗәа.

**Аҗыҗыҗы иазырхейт
Б.җаҗына**

Аҗстәзаара ашәақәа гәнызкыло

Иван Миқәиа 75 ш. ихыҗит

Апоет, апрозаик Иван Миқәиа 75 шықәса ихыҗит. Иван Ирод-иҗа Миқәиа диит (29.07.1949) Очамчыра араион Кәтол аҗыҗан. Аҗсны ашәақәаҗәа Рейдгыла да-лоуп. Очамчыра араион И. А. Коҗоҗа ихьз эху Кәтолтәи абҗәратәи ашҗол далҗеит (1967). Иреиҗау аҗара иоуит А. С. Пушкин ихьз эху Қарттәи ахәынҗарратә арҗәаҗәа институт афилологиятә факультет аҗны (1972).

Аҗыр шықәса Қарт дынхон. 1972-1984 шш. раан аус иуан Қарт аҗалақәа еиуеиҗшым аусхәартәкәа ркомҗәреидгылатә еиҗәа-рақәа рҗны. 1978-1984 шш. рзы – аусхәартәкәа атыҗантәи рпартиатә еиҗәарақәа рҗны. 1982 ш. акәзар, Бақәатәи иреиҗау партиатә шҗол далҗеит. 1984 ш. аусура диаган Қыртәыла аҗара аминистрра иаҗанакәуа Қарттәи азаанат-техникатә җараиуртә аиҗабыс. Аҗсны Аҗынҗытәйләтә еибашьраан (1992-1993) иҗәаҗәи иареи Владикавказ (Нхыҗ-Уаҗстәыла) икан, Аҗсадгыл ахыҗәаҗәи атыҗн уааҗы-рей рзы аҗыҗалалратә цыраара аиҗәаара инапы алакын.

2006 ш. инаркны Аҗсныҗа дхынхәуеит. И. Миқәиа ашҗол даҗаз инаркны апоезиа аҗыҗыла шыҗикааит. 1960-тәи ашықәсқәа

рееишамҗәа нахыс ишымҗәа апериодикатә кыҗыҗы ианылон.

Раҗхәатәи иаҗәеинраала «Ашықәс җыц» ахәыҗтәи журнал «Амҗабз» ианылеит. Иреиҗау аҗараиуртәҗы аҗара аниҗоз ашықәсқәа раан ишымҗәаҗәа ркыҗыҗуан ажунал «Алашара», агазет «Аҗсны җаҗы» («Аҗсны»), «Акоммунизм ахы» («Ерҗахә»), рҗны. Даҗәа за-наатк инапы шалакыҗы, апоезиа даҗәхәтә-ны иҗамлаҗыҗт, аҗәиара аҗәаҗыҗәара иман.

Еиуеиҗшым ашықәсқәа раан Аҗәа итиҗы-хәеит аҗәеинраалақәа реизгәаҗәа: «Аҗыҗра», «Аҗш шәақәа», «Амш асаркыа», «Алахыҗнҗа аҗшәа», «Имыҗәаз акәиҗкәа», «Алакәаҗәа рышәа» (Аҗәеинраалақәа. Аҗәабҗкәа), «Аҗстәзаара ашәақәа» (Аҗәеинраалақәа. Аҗәабҗкәа) ухәа.

Алитературадырәы, аҗарауаҗ В. Аҗрба апоет И. Миқәиа иҗәиамҗәаҗәа дрыҗәәҗәо ишуд: «Апоет раҗхәатәи иҗәахәаҗәа Турихәы азыхықәа реиҗш иҗқәоуп, уи ахәы инықәышәшәо аҗшәалас еиҗш иласуп».

«Аҗәытәи аҗәтәи, аҗәҗәи абзиен, аибашьрей атыҗнрей, аҗәырәеи аҗәыҗәрей, иарбан ирныубало ашәақәаҗы ишымҗәаҗәа», – Г. Алаҗәа абас дрыҗәаҗәоит И. Миқәиа иҗәиамҗәаҗәа.

җабырғны, апоет ишымҗәаҗәа ирныҗшуеит ихәтә аҗстәзаара дшәахәаҗәа, ишидикыло, уи иара ихәтә дуней ауп. Аҗҗаҗаҗы еиҗау аҗәиарақәа изыҗшызааит.

Иван МИҚАИА

Аҗҗыҗкәа...

Сеиҗыҗуеит ишәаҗәа мраҗак.
Сеиҗыҗуеит иҗаҗәаҗәа мзәаҗәк.
Сеиҗыҗуеит аҗәаҗәа иҗәоу,
Бла зхымысыц азыхы еиҗш иҗқәоу.

Сеиҗыҗуеит саамҗәаҗәа рыхәҗәк.
Сеиҗыҗуеит иша җәахәаҗәк.
Сеиҗыҗуеит аҗәаҗәа иҗәаҗәа,
Ашәҗкәа рзәамәа згәызуа.

Сеиҗыҗуеит иҗәеиҗәеиуа цыҗарак,
Сеиҗыҗуеит ишәоу лахыҗнҗәк.
Сеиҗыҗуеит изымбаҗ хрәкәк,
Исазхәаша иҗәыҗнҗ мзәаҗәк.

Сеиҗыҗуеит зынҗы сызтиуаз,
Сеиҗыҗуеит зыҗыҗәз, сеиҗәыҗрхәз.
Сеиҗыҗуеит сөмыҗәа, зыҗәра згыз,
Ихәаазгоит заа исыҗәаҗәз.

Сеиҗыҗуеит сызхыҗыҗы нҗәахәкәк,
Амзәеиҗш исыҗу сахыҗәк.
Сыҗтаркуеит аҗхыҗкәа зынзак,
Исҗыларызеиш уаҗәы ианшалак?..

АМРА ИҗӘХАЛАЗ АҗӘАРА

Амра иҗәхәлал аҗәара гәакуан,
Азиас иаҗәа рхыҗ иабон.
Агәалашәараҗә уи кәеиҗәеиуан,
Ашыҗыҗәа ииасны иҗон.

Аамҗәа ныхәан, азиас ныхәан,
Абна мшынҗәс иҗәаҗәоуп.
Аҗсаатә рашәа хаарак аҗан,
Игәышәыҗхәан ихышәшәон.

Ара цышәартан, еыкәабартан,
Ази амрей рыхыҗышон.
Хәыҗыҗы-дугы ирзыраҗәатран,
Шыҗыҗы анаиуаз рҗәаҗәаҗәон.

Шей-шықәсала абас иаиуан,
Аҗстәзаара аеаршәшәон.
Уааи цәабареи еитаниаиуан,
Кыс рымамкәа еиҗынхон.

Иахәа урт зегь гәалашәаран,
Зыда иаанхәз аҗәара шабон.
Хәаак, гәалак аҗәаҗәа иалан,
Амра адгыл еиҗәнаршышәон...

СА ЗЫ АҗӘА КӘАШОН

Ахыҗ-хыҗәа аҗәа идәықәлаз,
Хәааскыа ахыбаҗәа икәашон.
Зымәа җәалан уаха иҗәхәз,
Сыҗәа маиуа аеазон.

Аҗәа ашыҗыҗы гарашәоушәа,
Игәыртынҗан сгәы иташәон.
Схәыҗра абҗыи хааҗ саҗауашәа,
Сгәалашәарақәа сдырҗхон.

Аҗәа ашыҗыҗы уаха иҗәыҗан,
Сыҗәра схаршәны иагон.
Шыҗыҗыҗәа хәшәа снықәлан,
Иара саҗәаашар сҗаххон.

Иаҗхан иааиз сыҗәаҗәа хааран,
Аҗхәреиҗш аҗәа збон.
Ахәыҗшәаҗәа зегьы-зегь гәаакын,
Сара зы аҗәа кәашон.

УНЕИЛА СӨЫЗА, УАРА УШӘАРҗАМ

Узәаху, иутаху ануҗым,
Узықәгылоу адгыл мҗысуа,
Ушәамҗәа ашәиҗхыҗыҗ аҗәам,
Ишыҗкәо, ишыҗәо, ианаауа.

Унеила сөмыҗәа, уара ушәартәм,
Уаҗыл уаҗхәа иузыҗшуа.
Аҗстәзаара мзәеи шартәм,
Амшын қашыҗан иузаауа.

Амәақәа зегь ашәҗ рныҗсалам,
Имҗәа-тәсуа, имҗысуа.

Ауаҗытәыҗәса дбаша-машам,
Мышкәзы имииуа, имҗсуа.

Унеила сөмыҗәа, уара ушәартәм,
Хәаоуп маҗынаҗәа иушыҗшуа.
Аҗыза ида азгәы дхәартәм,
Дрыҗауап зхәла крызәауа.

Иутәым, иухәҗәм, адгыл уқәым,
Уи узшәамуп, узырҗауа.
Нас ушеибгоу умәамсыр хәқым,
Иныхәан ушәахы инхауа!

СНАПСЫРГӘЫҗА ИНАНЫРТӘАЛАН

Снапсыргәыҗа инаныртәалан,
Адуеи саҗызо искуп.
Аҗәаҗәа аҗәа амра хәәалан,
Икаҗы аҗхәара иаҗәуп.

Са зыҗыҗызо, амра иахәам,
Аҗәа тынчуп, абла хтуп.
Аҗәаҗәа иаҗәа аҗәа акалам,
Икеиҗәиуа хыҗәа иҗшуп.

Адуеи хәыҗ иахәа ишәартәо,
Иқәу зегь ирбар сҗахуп.
Ираҗәахарҗаз иара зшәаҗәо,
Цәашыҗкыла иҗшәаҗәоуп.

Адуеи хәыҗ асаркәоуп изыҗоу,
Иҗымыҗыҗ, еиҗәаҗәа ихыҗәтәуп.
Рыҗкәа рҗынҗны, рыҗкәа еиҗыҗоу,
Иқәынхо җәиалар, цәауп.

Снапсаргәыҗа инаныртәалан,
Адуеи саҗызо искуп.
Уи шыҗыҗкәоу схәла ихәсҗан,
Аамҗәа бзиак сазыҗшуп.

АҗӘАРА АҗҗЫҗКӘА

Исыҗыҗыҗәо асы шәақәа,
Сыҗәра саргәыҗыҗоушәа асырбоит.
Сҗазыхәаҗәо уахыҗна рыкәа, –
Сәра аҗхыҗкәа сыҗкәа дыршоит.

Сәра аҗхыҗкәа сызгәақәоуп,
Абзиабара ашәа рхәоит.
Исыҗыҗыҗыҗоу зегь пшәароуп,
Дара рҗы сыҗәзар сҗаххоит.

Исыҗыҗыҗәо сыҗәра сыҗуп,
җәра саҗыҗшәар хәа ишәоит.
Зны ихыҗыҗуп, зынҗы исгәыҗыҗуп,
Уи сәаҗыҗыҗәа, ишазгәаҗәа иаазгоит.

Сәреи сәҗәреи зәианалом,
Хәыҗ-хәз еиқәымшәо инхоит.
Сәра пшәа сәаҗыҗоу,
Сыҗыҗәаҗәа иахыҗыҗоу сарҗхоит!

Аңсуа ботаниказы ахкы ҕыцқәа

Хаңсабара беиоуп

Елана Лашәриа

■ Ахынтқарратә универси-тет агеографием, агеография-био-логиатәи афакультет акафедра адоцент, агеографиятә тцаара-дыррақәа ркандидат, Ритцатәи амилаҭтә хәйрцсарра атцаара-дырратә кәша анапхгашы Инга ҕаниаңҕа дреиуоуп зыбжы мырғазакәан, эхи зыцси атца-ны атцаара знапы алаку атцару-аа. Акыр шыкәса инеипынкылыны напхгара рылтоит аңхынтәи аекс-педициакәа, ашыха харақырақәа рахь дцоит астудентцәа лыманы. Атцарауаа сынтәа алтшәа бзиа ры-моуп.

Ритцатәи амилаҭтә парк атцаара-зы аекспедиция еиҕнакаит Ритцатәи амилаҭтә парк атцаарадырра ақәша, аусурақәа мџапысуан ииун мза 13 инаркны 15 ркынза. Уи ахәаакәа ирҕагзаны агәыц иалаз аусурақәа мџапыргон Ачыбахтәи акарсттә массив аҕы икоу Кәыцба-Иаштә зыхызу абнеибарқыраҕы. Аныкәа-ра хыкәкыс иаман шамахамзар иупымлои, аиндемиктәи, ареликт-тәи атциаа хккәа ралкаарей рыҕтца-рей. Аусура иалахын аекспедиция напхгара азтос агеографиятә тцаа-радыррақәа ркандидат Инга ҕаниаңҕаи, уи лыцхыраащәа, атцарауаа ҕарацәа пшьыкы.

Ачыбах ахалара ус имари-азамыт, ашыхахарақыраҕы ихоу амџа аидара уманы анысра закәу иаҕысхыоу ирдыруеит, аха зегь а-коуп атцарауаа аапсарара пхыака ицон. Дара гәйграла иҕәын иҕыцу аҕи-аахккәа шырыцшауа азы. Аекс-педиция Кәыцба-Иаштә аҕынтәи ашыхаҕы аныкәара иазыман-шәалоу амашынақәа рыла џажәа километра инарзынапшуа Мрагы-ларахы рхы рханы азиас Пшыц а-аңза алада-мрагыларак ала Ачыбах ашыхах ахалара иалагеит.

«Аекспедиция зныз амџа даара иуадашын. Амџа ашыха дәхәыпшкәа

ный» шакәыз, уаанза, хара хаңхыа, иара знык ирбахын Лзаа иахыта-накуаз, лхәеит Инга ҕаниаңҕа.

Сара занаатла сгеографуп, сб-отаникзам, иуадашуп ашырхәа иубо аҕиаакәа зегьы реилкаарей рдыррей, ашыхаҕы ахкырацәа шыаҕа цыцхыаза ирызхәуеит. Аҕа сыхыыр хәа сшәан Шәачатәи хқол-легацәа, аботаникцәа ирзысыштыт, урт аҕа аарыштыт ахкы иашаны ишыыбақхаргылаз лхәеит Инга Уа-сил-ипҕа.

«Ятрышник Шпицеля» Альбов ашәкәы иананитцоз иахыпшааз Арбаика ашыхаҕы акарсттә таҕа-рақәа рзааигәара ауп. Атцарауаа Аль-бов ашыхақәа ҕидауаан, ахыызқәа ритон. Аңсуа ботаника ахәышәара амца ахы еибазыркыз иара иоуп, анаџс дцәыртит Колоковски, урт рыштыах атцаарадырра иацырҕейт аңсуа ҕарауаа-аботаникцәа.

Инга ҕаниаңҕа илхәеит иҕегь мышкәак ианхазтҕы еиҕаны атца-арақәа шыкарҕоз, аха ашыхаҕы аусура ус имариамыт, агәыц лбаар акәхеит. Агеографцәа Ачыбах ашыха афлора атцаараан 11 тциаа хкы рзы атцаарақәа мџапыргейт, иаидкылы-ны 200 ркынза агербариятә бҕыкәа еизыргейт.

Ритцатәи амилаҭтә парк зе-ипшыкам цсабаратә комплексуп. Иара Колхидатәи арефугиум иахәҕа-куп. Арефугиум зыхызу атцаахыртә ауп. Дачәакала иаххәозар атцаа ду иацәынхаз, аендемиккәа рахь иацданакуа аҕиаакәа реизакыртә, рыҕтәахыртә. Арака ирызхәуеит апл-нета акәакыкәа рҕы уаха иупым-ло ахккәа. Урт рахытә ашәартара иҕагылоуҕы икоуп. Иаххәап ашыц, уи хызышауа ахәаца уажыҕы аҕаҕа аҕацара иаҕеуп. Аха, Инга ҕаниа лажәакәа рыла, аҕиаакәаҕы адунеи икәу зыцсы ҕоу зегьы реиҕш рхатәи стратегия рымоуп. Уи иабзо-ураны ауп дара миллионшыкәсала еиқәханы изаауа. Дара шамахам-зар ауаашы дахызымнеиуа, дахызым-назо аҕыцқәа рҕы ирызхәуеит. Атца-рауаа илхәеит адунеитә катаклизм дук камлар арҕ аҕиаакәа ашәартара иштаҕылам. Избаран «стратегия» ацныкәара еиқәнархоит.

Ритцатәи амилаҭтә парк аҕы иҕәахуп миллионшыкәсала анеирта змам аҕыцқәа рҕы ирызхәуа аҕиаа лыпшаахкәа. Ритцатәи апарк аҕиаа-ккәа хәа иахызы ашәкәы иҕагалоуп 1200 инареиҕханы еиуеиҕшым аҕи-аакәа, урт ркынтә 225 хкы имацзоу рахь иацданакуеит, аендемиккәа рахь 176, ареликткәа рахь 49 хкы. Атцару-аа илхәеит апарк афлорей аҕауеи, дачәакала иаххәозар аботаникатә еиҕшымзаарей абеиарей, аҕсаатәи аҕстәи реиқәырхара пхыаҕатәи ахәынтқарра аҕеиҕш иашыаҕыту акы акәны ишыкоу. Убри инамаданы асеипш икоу иуникултәу аҕыцқәа ре-иқәырхара атәыла аҕынтқатәи аполи-тика иахәҕақароуп. Ачыбах акәша-мыкәшатәи атцарақәа иҕегь ирыцҕахоит, ирацәоуп хаңхыаҕатәи хаҕәҕаккәа. Инга ҕаниаңҕа лажәакәа рыла, хылацтра зҕатәу азцарақәа рацәоуп, урт ирапхыаҕылоуп иуни-калтәу аҕиаакәа рыхычара. Иаххәап, ашыхахарақыраҕы ирызхәуа «ряб-чик широколистный» хәа изышыҕоу мамзарҕы «абнәтә тиульпанкәа» хәа ззырхәо ашәткәа гәымбылцә-рала ирызныкәоит, иҕыруеит, аха урт ылакысыра калазом, дара ашәкәы қапш иануп. Атцарауаа, лыстудентцәа лҕәы рыздуны иаз-гәалҕоит ишхамоу зыпсадҕылы бзиа избо, аҕыаҕатәи уи аҕеиҕш знапы иануцдәа аҕар.

«Мшыбзиа» аҕыцан — «Здравствуйте»

«Ашыха зыхыеиҕш икеикеиуа, аамҕа аҕаҕа шәыҕәрақәеи абахә еимахарақәеи кылжәан, ириааи-ны иахыанза зышыҕра цкыаза иа-згыз хыбызшәа... Акаҕақәа рыб-жы зхоу, акаҕаара хаҕаарақәа рыбжыаныџра зныџроу, амшыи ашыкыбжы злазџо хабз ашәа хаа... Аңсуа, агәаҕра атәи интқааны изхәо ашыҕыбжыкәа ашәытқәа реиҕш излаҕроу, аха ахатқара ажәақәаҕы ахрыпхрейш ирхиа-ны изку, абаагәрейш изкәыршоу... Ахәырбҕыц аҕеиҕш ипшқоу, абзи-абарей агәыбылрей ражәақәа ры-ла ирхаа...»

А.Н. Гогәуа

Хатәи бызшәа акәша-мыкәша

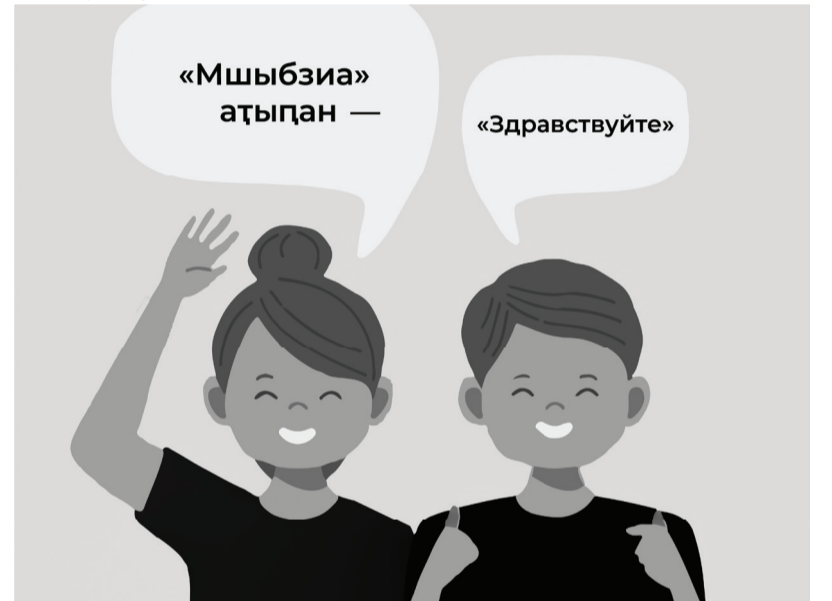
Лассы-лассы ишыкәсдлац еиҕш, хаҕны ихамоу абиблиотекаҕы аҕ-сышәала ҕоурыхк сзеитазхәа-ша шәкәык аашыҕхны аҕсабаракы сындәылҕит. Абар, аҕшалас хааза иахыкәсуа ашәыҕыраҕы снатәа-ны аҕхыара напы асырkit. Ажәа-цыпхыаза аңсуа ицәаа агәылакуп, хәоуцыпхыаза хыбызшәа аҕшзара еихахоит... Иарбан милаҕаалакы иапырҕо алитература дара рзы идо-ухатә тынхоуп, аңсуа хакәзар хыб-шәа абеиара блачыцдас ихычо иа-гәылакуп иара.

фильмкәа изаҕакны рускәа рахь ицо-ит. Ускан изхарахо ахәычы иакәзам. Уи иахауа абызшәа ихы иаирхәало-ит, ихатәи бызшәа дәзхыампшзакәа.

Дарбанызаалак ауааы имоуп алшара дачәзәы икәшаҕаҕымха-ра, ииҕаху абызшәа ихы иаирхәар илшоит, аха уи иаанагазом ухатәи бызшәа уацәхытны дачәа бызшәак ала уцәажәароуп хәа. Аха иахытәи аамҕазы уахынапш-аапшуа абжә-ихараҕык аурыс бызшәа ауп рхы иа-дырхәо, аизарақәа, аиҕыларакәа еиу-еиҕшым аҕыцқәа рҕы. Атәым бызшәа адырра бзиоуп, аха иудыруазароуп ахархәашыа, ианатәху, иахытаҕау алацәажәара.

Аңсуа ихатәи бызшәоуп иара ичы-дара зныпшуа, идунеихәапшыша аазырҕшуа, дацсуаны дшыкәыргы-ло ахәҕа хадакәа ируаку. Аңсуааҕы ажәакала иухәаша еҕырт абыз-шәақәа рҕы хәоу дуззак ала иумхәар псыхәа амам, иаххәап: дзыџналазом, диацәажәоижҕей, дааижҕей, днаид-тәалеит ухәа убас иҕегьы...

«Уаџ иммбац, зейпш камлац, иҕышәытәу бызшәоуп аҕсшәа» — хәа атырқәа ҕарауаа, аныкәаџ Ев-лиа Челеби иззихәаз, аңсуа ибза-зара иахылтыз, ишыа-ида иртысуа хыбызшәа ызыр — хаҕәзәуеит милатк ахасабала.

Абар, уажәы-уажәы аҕшалас сышәкәы аҕыцқәа аанархәуеит, аха сара сыцқакум, саатҕылан срыцхыо-ит ацәахәақәа:

«Атәымра ианышәаз дацшәыман збыхыда?»

Зыцсадҕылы иазымхо зыхаз дкалазом.

Аңсуа бираккәа биракхом хыбызшәада,

Хгарашәа еихысҕыр хыбраккәа еиқәхазом.»

Р. Смыр

Саатҕылеит... Азәыршы рҕәы иҕцо ацәахәақәа сеитарыпхыеит. Хаңсаба-ра ашыҕыбжыкәа, хамшыи агәеисыбжы, хныхақәа реиҕәныџбжы зныпшуа аңсуа ибызшәа иахытәи аамҕазы ахархәара змачхәеи? Зкышыкәса-ла хыбызшәа зныланы иаиуа аҕи-рамџа еиҕкыар калома?

Иахытәи аамҕазы «Мшыбзиа» хәа зауҕәо аңсуа «Бзиара жәбаа-ит» ацымхәрас, «Здравствуйте» хәа аҕа уиҕоит.

Избан урысшәала аҕа хәауа, избан аҕалакы уаналоу урысшәала аҕар рыҕәтахыцрақәа зе-ибырхәо? Иҕалап аинтернет хдырха-газар, аурысшәа «моданы» иҕалазар. Уажәы аҕацәа еилахазар, шын усқәак кататәызар, ахәычы аҕел ма ателер-баҕаҕы урысшәала ицәажәо амульт-

Иахытәи аамҕазы абызшәа аиқәырхаразы икәцоу маҕым, аха аҕар хауп хыбызшәа аиқәырхара знапы иану. Хара хауп изылзырша-шы уи амырзра, пхыака агара. Нас из-мачхәеи ахдырра?

Сгәанала, абызшәа аиқәырхара иазҕылымхау аҕар икоуп иахыа, урт ирылдыршароуп абызшәа абзиабара аихахара. Астудентцәа ракәзар, еиҕыракар рылшоит еиуеиҕшым аҕ-сышәала ицәажәо ахәылпәзкәа, аиц-лабрақәа, алекциякәа, акружоккәа ухәа. Збызшәа ахарштра иаҕеу ире-иҕыркаатәуп уи иамоу аҕшзара зе-ипшроу, дачәа бызшәак ишаламџашы, хара хҕаскәа хыбызшәа ишаныпшуа.

Иаххәап, ақалакы аџнуцка, ауаа рыцсы ахырышо аҕыцқәа рҕы аңсуа ашәақәа аҕаркуазар хымҕадатәи-уп. Хҕыла аџнуцка хыбызшәа хааза икәышлар, уи ахархәара еихахоит.

Аңсабара ашыҕыбжыкәа зегьы ахәаарҕшу, зкышыкәсала аңсу-аа ҕахәаҕагас ихамоу, хаңсадҕылы ашыа-ада итысуа аңсуаа ҕиалароуп, уи аҕиара хара хнапы иануп, аихаҕа-рҕы хара иахуалуп! Хгарашәа, хныхәаҕызыкәа, хаҕәтахыцрақәа галароуп хара ххатәи бызшәала!

Анжела Хведелизе